

ΨΗΦΙΣΗ – ΣΥΝΕΧΕΙΑ – ΠΡΟ Ν ΣΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

«Αυτό που είπες με θίγουν και θέλω τον λόγο επί προσωπικού», απαίτησε η Βάσω από τον Ανδρέα στη σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής (Νοέμβριος του '95) με το σημείωμα-θρύλλο. «Ομάδα τεσσάρων» εναντίον ιδρυτή!

στην τρικυμία!

(Α. Τρίτσης, Γ.-Α. Μαγκάκης, Ρούλα Κακλαμανάκη) και ξανανέβηκε ένας (ο Γερ. Αρσένης, ο οποίος είχε αποχωρήσει το '85).

□ Η διατίτα του «Ωνασίου». Η είσοδος του Ανδρέα στο νοσοκομείο δρομολογεί τη διαδοχή. Σε πρώτη φάση, στην πρωθυπουργία.

Στη δραματική συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ (Ιανουάριος '96) αναμετρώνται οι Κ. Σημίτης, Α. Τσοχατζόπουλος και Γ. Αρσένης. Ο τρίτος βγαίνει νωρίς από το παιχνίδι και μένουν ως μονομάχοι οι άλλοι δύο. Την κερδίζει ο Κ. Σημίτης με την απροσδόκητη (σε πολλούς) βοήθεια του Κ. Λαλιώτη.

Η προεργασία, άλλωστε, είχε ξεκινήσει από την προηγούμενη χρονιά, εν ζωή, όταν

οι κορυφαίοι Κ. Σημίτης, Βάσω Παπανδρέου, Θ. Πάγκαλος και Π. Αυγερινός συνέστησαν την περιβόητη «ομάδα των τεσσάρων»:

■ Τον Ιούλιο του 1996 αρχίζει στο συνέδριο η μάχη για τη προεδρία με διχασμένους στελέχη κι οπαδούς του ΠΑΣΟΚ: «Εκσυγχρονιστές» υπό τον Κ. Σημίτη και «προεδρικούς» υπό τον Α. Τσοχατζόπουλο. Ο Κ. Λαλιώτης προτείνει «δυναδική εξουσία» με Σημίτη πρωθυπουργό και Ακη πρόεδρο, για να εισπράξει τη θέση του Κ. Σημίτη υπέρ μιας «καθαρής λύσης».

Απροσδόκητος σύμμαχός του; Ο Γ. Παπανδρέου. Ποιος μένει δίπλα στον Ακη; Ο Ευ. Βενιζέλος.

□ Ο Κ. Σημίτης εκλέγεται πρόεδρος και μία νέα εποχή ξεκινάει για το ΠΑΣΟΚ. Χω-

ρίς τον Δ. Τσοβόλα ο οποίος είχε προλάβει, δέκα μήνες νωρίτερα, να καταγγείλει το ΠΑΣΟΚ για «δεξιά στροφή» και να αποχωρήσει (Οκτώβριος '95) για να ξεκινήσει την περιπέτεια του ΔΗΚΚΙ.

□ Σεπτέμβριος 2007. Η εκλογική καθίζηση στο 38,1% έφερε τα δικά της διλήμματα και στοιχήματα. Έχουν προηγηθεί «δημοψηφισματική» ανάδειξη του Γιώργου στην αρχηγία, και οι ήττες του 2004, των ευρωεκλογών και των δημοτικών εκλογών.

□ Η μάχη για την «επόμενη ημέρα» βρίσκεται σε εξέλιξη, με τη λέξη «διάσπαση» να πλανάται και πάλι πάνω από τη Χαρ. Τρικούπη.

Θα επαληθευθούν οι Κασσάνδρες ή θα δικαιωθούν όσοι παρομοιάζουν το ΠΑΣΟΚ με εφτάηνυχη γάτα;

Εφυγε από τη ζώνη του πυρός

Φεύγοντας από την Αθήνα και σταματώντας «μαχαίρι» τις επαφές, ακόμη και τις τηλεφωνικές, ο Κ. Σημίτης επιχειρεί να βγει από το «κάδρο» της διαδοχής στο ΠΑΣΟΚ. «Στάση αυστηρής ουδετερότητας» επέλεξε να κρατήσει ο πρώην πρωθυπουργός, καθώς, αντί για το ρόλο του εγγυητή της ενότητας που θα ήθελε ο ίδιος να διαδραματίσει, κινδυνεύει να γίνει μέρος του προβλήματος με τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές να τον εμπλέκουν: η μία για να τον επικαλεστεί ως σύμμαχό της, κι η άλλη για να τον εξουδετερώσει, ανοίγοντας θέμα ευθυνών του για τη «δεξιά στροφή» του ΠΑΣΟΚ που οδήγησε στη στρατηγική ήττα του 2004.

□ Η κίνηση Βενιζέλου να επισκεφθεί το γραφείο της οδού Ακαδημίας μία μέρα μετά τις εκλογές, καθώς και η θορυβώδης προσχώρηση παραγόντων του εκσυγχρονιστικού μπλοκ (Λοβέρδος, Φλωρίδης, Βερελής, Αποστολάκη κ.ά.) στο «ρεύμα του αυτονόητου», ενόχλησαν την πλειυρά Παπανδρέου, η οποία θεώρησε ότι ο Κ. Σημίτης «έδειξε» την προτίμησή του προς τον πρώην υπουργό Πολιτισμού. Γι' αυτό και ο ίδιος στη δήλωσή του, την Τρίτη, έστειλε το μήνυμα: «Δεν χρειαζόμαστε άλλους εγγυητές στο ΠΑΣΟΚ».

Την άποψη αυτή συμμερίζονται και κάποιοι όπως οι Κ. Λαλιώτης και Θ. Πάγκαλος, οι οποίοι διατηρούν άλυτους λογαριασμούς με τον πρώην πρωθυπουργό από το παρελθόν. Κάνουν λόγο για τήρηση των διαδικασιών, καταθέτοντας έτσι τη δυσφορία τους για την απόπειρα συντρόφων τους να εμφανίσουν τον Κ. Σημίτη ως εγγυητή της ενότητας.

□ Οι σχέσεις Σημίτη-Παπανδρέου πέρασαν από πολλές φάσεις:

• Το 1996 ο σημερινός πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ στήριξε (αιφνιδίως, είναι η αλήθεια) τον Κ. Σημίτη στη μάχη της πρωθυπουργίας και στο συνέδριο που έγινε μετά το θάνατο του Α. Παπανδρέου.

• Το αντίληγμα ήταν η παράδοση του «δακτυλιδιού» του προέδρου από τον Κ. Σημίτη στον Γ. Παπανδρέου λίγο πριν από τις εκλογές του 2004. Κανένας από τους δύο δεν έχει επιβεβαιώσει τις φήμες περί «μυστικής συμ-

φωνίας», ωστόσο οι εξελίξεις δικαιώνουν όσους ισχυρίζονται πως όλα κανονίστηκαν στο «ραντεβού» του 1996.

• Εκτοτε μεσολάβησαν σκαμπανεβάσματα, με τον πρώην πρωθυπουργό να μη νιώθει ευτυχισμένος, βλέποντας στελέχη του περιβάλλοντος Παπανδρέου να ζητούν εκκίνηση του ΠΑΣΟΚ από «μηδενική βάση» και να καταδίδουν το έργο των κυβερνήσεών του. Επρεπε να εκφράσει προσωπικά τη δυσανεκσία του στον ίδιο τον αρχηγό του ΠΑΣΟΚ για να σταματήσει αυτή η κατάσταση.

• Αργότερα τα πράγματα κύλησαν σχετικά ομαλά, χωρίς πάντως να διασκεδαστούν, ούτε η καχυποψία του Κ. Σημίτη για τις προθέσεις Παπανδρέου, ούτε κι οι αμφιβολίες του Κ.

Παπανδρέου για τις διαθέσεις Σημίτη.

• Κατά τη διάρκεια της τελευταίας προεκλογικής περιόδου έγιναν από τον Γ. Παπανδρέου δύο σοβαρά σφάλματα -τουλάχιστον αυτό υποστηρίζουν συνεργάτες

του Κ. Σημίτη: Από τη μία ήταν η «ψυχρή» φράση του στη συνέντευξη τύπου στη ΔΕΘ -ότι «ο Κ. Σημίτης είναι ένα σημαντικότατο στέλεχος». Και από την άλλη, η διακίνηση πληροφοριών ότι «ο Γιώργος θα αξιοποιήσει τον Σημίτη στην κυβέρνησή του».

Τα παραπάνω ανάγκασαν τον Κ. Σημίτη, πέντε μόλις μέρες πριν από τις κάλπες, να πει (μέσω τρίτων) ότι «αν κερδίσει το ΠΑΣΟΚ εγώ δεν θα συμμετάσχω στην κυβέρνηση».

□ Πρέπει να σημειωθεί, πάντως, ότι στο μεσοδιάστημα ο Κ. Σημίτης αποθάρρυνε με επιμονή όλους εκείνους που του ζητούσαν να πάρει πρωτοβουλίες γιατί, κατά την εκτίμησή τους, «ο Γιώργος δεν τραβάει». Το ίδιο έπραξε και την επομένη των εκλογών. Όμως οι προτροπές του δεν έπιασαν τόπο γιατί συνάντησαν την άρνηση των συνομιλητών του από το ΠΑΣΟΚ, οι οποίοι του είπαν «σε σεβόμαστε, αλλά υπάρχει και το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού».

Ο Κ. Σημίτης αποφάσισε, λοιπόν, να απομακρυνθεί από τη «ζώνη πολέμου» μέχρι να αποφορτιστεί η ατμόσφαιρα. Αν, βεβαίως, συμβεί ποτέ αυτό...

ΤΑΣΟΣ ΠΑΠΠΑΣ

ANNA ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

«Χρέος προς τους πολίτες να κινηθώ»

«**Τ**ο ΠΑΣΟΚ χρειάζεται μια ηγεσία που μπορεί να κερδίσει την εμπιστοσύνη των πολιτών. Να απαντά στο κοινό αίσθημα, να δημιουργεί πρωτοπορίες, με δυναμισμό, πολιτική επάρκεια, όρεξη για δουλειά. Είμαι χρέος μου προς τους πολίτες και προς την παράταξη να κινηθώ σ' αυτήν την κατεύθυνση».

□ Η Άννα Διαμαντοπούλου με σαφήνεια δηλώνει ότι θα είναι υποψήφια για την αρχηγία του ΠΑΣΟΚ, η «τρίτη λύση» ανάμεσα σε Γ. Παπανδρέου και Ευ. Βενιζέλο.

□ Η πρώην επίτροπος στην Ε.Ε. δεν κρύβει, ωστόσο, τις ανησυχίες της για την ενότητα του ΠΑΣΟΚ: «Δεν θεωρώ τίποτα δεδομένο. Ελπίζω την τηλεμανία των πρώτων ημερών να αντικαταστήσει η πολιτική συζήτηση».

• Το 1989 η Μελίνα Μερκούρη είχε πει στον Ανδρέα Παπανδρέου, «πρόεδρε, δεν αρέσουμε». Ισχύει και σήμερα;

– Η Μελίνα με δύο λέξεις αποτύπωσε μια σκληρή για τότε πραγματικότητα. Ακολούθησαν περίοδοι δημιουργικών συγκρούσεων, μεγάλων αλλαγών, νέων οραμάτων και στόχων. Το «δεν αρέσουμε» έγινε γρήγορα «πειθούμε και εμπνέουμε». Αυτές τις ημέρες τα λόγια της Μελίνας ήχησαν ξανά. Είναι η πικρή αλήθεια που επιβεβαιώθηκε από την ήττα και επιδεινώνεται από το σκηνικό σύγκρουσης που διαμορφώθηκε βιαστικά κάτω από το ψυχολογικό σοκ του εκλογικού αποτελέσματος. Ομως, στην πολιτική υπάρχουν κύκλοι και το πόσο γρήγορα εναλλάσσονται εξαρτάται από τους ανθρώπους. Πι-

στεύω ότι έχουμε την επάρκεια σε ανθρώπους και ιδέες και με πολιτική ωριμότητα ώστε γρήγορα να αρέσουμε και να εμπνεύσουμε ξανά.

• Πολλοί ισχυρίζονται ότι το ΠΑΣΟΚ ακόμη πληρώνει το παρελθόν του.

– Το τεράστιο έργο του ΠΑΣΟΚ έπρεπε να αποτελεί το συγκριτικό μας πλεονέκτημα και ένα βασικό επιχείρημα σύγκρισης με τη Ν.Δ. Είχαμε στόχους, αποδείξαμε και την αποτελεσματικότητά μας. Εκτιμώ ότι είναι ένα «βολικό» άλλοθι να θεωρούμε τριάντισι χρόνια μετά, ότι το πρόβλημά μας οφείλεται αποκλειστικά στο κυβερνητικό παρελθόν. Ας τελειώνουμε πια με την κάθε μορφής αυτοκριτική. Είναι καιρός για μια δομική, τεκμηριωμένη και αποτελεσματική αντιπολίτευση σ' αυτούς που κυβερνούν και όχι σε μας που κυβερνήσαμε.

• Ούτε που είχατε πάρει χαμπάρι ότι μια μεγάλη μερίδα του κόσμου ήθελε «να το πάρτε αριστερά» το τιμόνι;

– Δεν πιστεύω ότι οι ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ που στράφηκαν προς τα αριστερά μας, το έκαναν γιατί συγκινήθηκαν από την καταγγελία του ιμπεριαλισμού και των μονοπωλίων του ΚΚΕ, ούτε γιατί πείστηκαν από την αριστερή πρόταση του Συνασπισμού για την οικονομία ή το κοινωνικό κράτος. Το ΠΑΣΟΚ στο συνέδριο του 2005 παρουσίασε την ιδεολογική του διακήρυ-

ξη και το 2007 το πρόγραμμά του, χωρίς να δεχθεί για οποιοδήποτε από τα δύο κριτική από τα αριστερά. Γιατί είναι θέσεις που εκφράζουν τη σύγχρονη αριστερά! Ομως, λίγοι ασχολήθηκαν με ιδέες και θέσεις. Η συνολική παρουσία, η αντιπολιτευτική τακτική, τα πολιτικά αντανάκλαστικά, η σταθερότητα σε θέσεις, η έλλειψη αντιπαράθεσης στη συνεχή απαξίωση της πολιτικής συνέθεσαν το «δεν αρέσουμε-δεν πείθουμε». Ήταν μια ψήφος διαμαρτυρίας. Θεωρώ δε απλοϊκή τη γενικόλογη διακήρυξη περί αριστεράς όταν δεν συνοδεύεται από ένα «διά ταύτα». Η στροφή στην κοινωνία και η σχέση μας με τα λαϊκά στρώματα είναι η σύνθεση πολιτικών πρωτοβουλιών, πειστικού και όχι θωπευτικού λόγου που μόνο ένα κόμμα εξουσίας καταθέτει με ρεαλισμό, όραμα, ζωή.

• Ολοι λένε ότι η ενότητα δεν απειλείται. Πώς είστε τόσο σίγουροι;

– Η γενική επίκληση της ενότητας με συναισθηματικό περιεχόμενο και μεγαλοστομίες, αποτελεί την πιο εύκολη και κοινότοπη μορφή δηλώσεων. Ομως, η ενότητα δεν είναι επιλογή, είναι χρέος. Δεν θεωρώ τίποτα δεδομένο. Η ιστορία διδάσκει ότι ακόμη και μεγάλα κόμματα παρήκμασαν όταν οι συγκρούσεις απέκτησαν σφοδρότητα και χάθηκε όχι μόνο η πολιτική, αλλά και η ψυχική ενότητα. Είναι σημαντικό ότι πορευόμαστε σε μια διαδικασία συμφωνημένη από όλους και ελπίζω την ένταση και την τηλεμανία των πρώτων ημερών να αντικαταστήσει η πολιτική συζήτηση και οι με σωστούς όρους προσωπικές αντιπαραθέσεις.

• Ομως εκτός από την ενότητα υπάρχει και η προοπτική. Δείτε, για παράδειγμα, πώς έχει καταντήσει το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Γαλλίας...

– Πολλά κόμματα στην Ευρώπη έχουν περάσει και ξεπεράσει μακροχρόνιες και βαθιές κρίσεις. Το γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα αποτελεί κλασικό δείγμα προς αποφυγήν, όπου τάσεις, ρεύματα και η συνεχής ρητορική επίκληση της αριστερής στροφής έφεραν στην εξουσία ενισχυμένη όσο ποτέ τη δεξιά. Εγώ θα προτιμούσα να δούμε με ενδιαφέρον τις διαδικασίες και τις πολιτικές επιλογές που έβγαλαν τους Εργατικούς στη Βρετανία από την κρίση, αλλά και το ενδιαφέρον παράδειγμα ανασύνθεσης της κεντροαριστεράς στην Ιταλία.

• Έδωσαν όλα τα στελέχη με πάθος τη μάχη για τη νίκη του ΠΑΣΟΚ;

– Δεν θα μπορούσε να είναι αλλιώς. Στρατηγοί, επιτελεία και στρατιώτες όλοι ήταν στην πρώτη γραμμή. Η ήττα σ' αυτές τις εκλογές είναι απόρροια κακής στρατηγικής, υποτίμησης των αντιπάλων, και κυρίως εγκατάλειψης των όπλων στις αποθήκες. Το πρόγραμμά μας παρά τον εσωτερικό διάλογο και την ομόφωνη έγκρισή του από το συνέδριο δόθηκε στην κοινωνία μόλις λίγες ημέρες πριν από τις εκλογές. Η νεολαία μας παρέμεινε ανέφαλη. Ο λόγος μας, οι πρωτοβουλίες μας δεν έπειθαν μια κοινωνία η οποία έχει αλλάξει δραματικά. Τα λάθη αυτά πληρώνουμε. Λάθη που μας οδήγησαν

στην απαίτηση για επαναβεβαίωση ή εκλογή νέας ηγεσίας.

• Σύντροφοί σας βάλλουν εναντίον εξωθεσμικών κέντρων, υποστηρίζοντας ότι θέλουν να προωθήσουν αρχηγό της αρεσκείας τους.

– Θεωρώ απαράδεκτο να κατηγορούνται κορυφαία στελέχη ως εξαρτημένα από εξωθεσμικά κέντρα. Το απορρίπτω με τον πλέον σαφή και κατηγορηματικό τρόπο. Εκδοτικά συμφέροντα που κάνουν τις δικές τους επιλογές υπήρχαν και υπάρχουν σε όλες τις χώρες. Δεν είναι αυτά που καθορίζουν την τελική απόφαση των πολιτών, παρά τις όποιες προσπάθειές τους. Η εικόνα των πολιτικών μπορεί να ενισχυθεί ή να απομειωθεί από την παρέμβαση των μέσων, αλλά κανείς δεν μπορεί να πάει μακριά χωρίς την προσωπική του αξία. Η πολιτική είναι μια εξαιρετικά δύσκολη και απαιτητική ιστορία, ιδίως γι' αυτούς που τρέχουν μαραθώνιο και όχι 100 μέτρα.

• Πολλοί σας θεωρούν εν δυνάμει τρίτο πόλο στη μάχη για τη νέα ηγεσία του ΠΑΣΟΚ. Τι απαντάτε;

– Το ψυχολογικό βάρος της ήττας έχει οδηγήσει τη διαδικασία για την ανάδειξη νέου αρχηγού κατευθειάν σε επιλογή προσώπων. Έχει δρομολογήσει προσωπικές αντιπαραθέσεις. Πρέπει να κάνουμε μερικά βήματα πίσω προκειμένου να ασχοληθούμε με αυτό που είναι την παρούσα στιγμή σημαντικό, και δεν είναι άλλο από τη σκιαγράφηση των χαρακτηριστικών που πρέπει να συνθέτουν την υπόσταση του νέου αρχηγού. Χρειαζόμαστε μια ηγεσία που να διαθέτει την πολιτική επάρκεια, το δυναμισμό, τις θέσεις, την όρεξη για δουλειά. Να απαντά στο κοινό αίσθημα, να δημιουργεί πρωτοπορίες, να σέβεται εμπράκτως τους πολίτες. Μια ηγεσία που δικαιούται και μπορεί να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους. Μια τέτοια ηγεσία αξίζει το ΠΑΣΟΚ στο νέο του ξεκίνημα. Είναι χρέος μου προς τους πολίτες και την παράταξη να κινηθώ σ' αυτή την κατεύθυνση. Αυτά για σήμερα...

• Υπό τις παρούσες συνθήκες, επιτρέψτε μου να ρωτήσω μέχρι πού φτάνουν οι προσωπικές σας ανησυχίες.

– Θα σας πω πολύ ειλικρινά πως η προσχώρηση σε μια πολωτική διαδικασία με δημοψηφισματικούς όρους για το ποιος θα είναι ο μηκανοδηγός, δημιουργεί τον ορατό κίνδυνο στο τέλος να μην υπάρχει τρένο. Η δική μου αγωνία αυτή είναι. Να υπάρχει τρένο και να κινείται σταθερά πάνω στις ράγες της συλλογικότητας και συντροφικότητας, της ελπίδας και της προοπτικής. Είναι η ασπίδα στο ύψιστο διακύβευμα που είναι η ενότητα του Κινήματος. Για το ενωμένο και ισχυρό ΠΑΣΟΚ καλούμαστε να συζητήσουμε ανοιχτά, να συνθέσουμε πολιτικά και να εργαζόμαστε υπεύθυνα. Γι' αυτό καλώ όλους τους υποψηφίους, όσοι κι αν είναι αυτοί, να απαλείψουμε οποιαδήποτε τάση διάσπασης. Να δεσμευτούν ανοιχτά ότι την επόμενη μέρα, είτε ως νικητές είτε ως ηττημένοι, δεν πρόκειται σε καμία περίπτωση να δημιουργήσουν ανάλογα ζητήματα.